

not chrześcijańskich. Na szczególne podkreślenie zasługuje omówienie metody teologii pastoralnej oraz ukazanie normatywnego i praktycznego charakteru teologii pastoralnej.

W omawianym podręczniku ważne miejsce zajmuje zagadnienie znaków czasu oraz relacji Kościół – świat. Biorąc pod uwagę dynamikę współczesnych przemian i płynące z nich wyzwania dla duszpasterstwa Kościoła koniecznym postulatem jest dzisiaj rozpoznawanie i teologiczna interpretacja znaków czasu oraz analiza świata, zwłaszcza pod kątem zagrożeń i niebezpieczeństwa dla wiary i religijności chrześcijanina. Nie mniej ważne wydaje się także wykorzystanie osiągnięć współczesnej prakseologii do działalności duszpasterskiej Kościoła. Znajomość zasad sprawnej organizacji odpowiednio przeniesionych na grunt teologii pastoralnej sprzyja wypracowywaniu konkretnych form posługiwania Kościoła adekwatnych do zmieniających się warunków społeczno-kulturowych życia ludzkiego.

Podręcznik pod redakcją ks. prof. Kamińskiego systematyzuje dorobek pastoralistów polskich po Soborze Watykańskim II, ale także czerpie z dorobku teologów z Zachodu. Prezentowane ujęcie teologii pastoralnej jest osadzone w realiach polskich, zwłaszcza w kontekście przemian związanych z transformacją ustrojową w Polsce. Trzeba podkreślić, że ks. prof. Kamińskiemu udało się włączyć do pracy nad podręcznikiem teologów z wielu środowisk naukowych w Polsce, co owocuje wszechstronnością opracowania teologii pastoralnej.

Nie wszystkie kwestie zostały dostatecznie wyeksponowane w pierwszym tomie podręcznika teologii pastoralnej, a to ze względu na brak specjalistów w pewnych dziedzinach teologii pastoralnej. W następnym wydaniu podręcznika powinny znaleźć się opracowania dotyczące antropologii pastoralnej oraz teologii wspólnoty.

Należy mieć nadzieję, że podręcznik teologii pastoralnej pod redakcją ks. Ryszarda Kamińskiego będzie służył nie tylko jako pomoc w formacji pastoralnej studentów wydziałów teologicznych, klerykom wyższych seminariów duchownych, ale także duszpasterzom i katechetom oraz wszystkim, którzy pragną aktywnie włączyć się w działalność Kościoła w Polsce.

O. Marek Fiałkowski OFMConv

Daniel Bourgeois, *Duszpasterstwo Kościoła*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2001, ss. 798, ISBN 83-7014-410-1.

Z nowatorską – w zamierzeniu autora – syntezą teologii pastoralnej można się zapoznać studiując obszerną książkę Daniela Bourgeois'a (z Bractwa Mnichów Apostolskich św. Jana z Malty) – *Duszpasterstwo Kościoła (La pastorale de l'Église)*. Została ona

wydana jako jedenasty tom serii *AMATECA, Podręczniki teologii katolickiej* w opracowaniu Lucjana Baltera SAC oraz w przekładzie Małgorzaty Tryc-Ostrowskiej.

Publikacja składa się z czterech części poprzedzonych przedmową i obszernym wprowadzeniem, które określa naukowy status teologii pastoralnej (rozdz. I) oraz zwięźle przedstawia historię tej dziedziny teologii (rozdz. II).

Część I: „Misterium Chrystusa Pasterza w Nowym Przymierzu” ukazuje, że cały duszpasterski wymiar życia Kościoła sięga korzeniami do Osoby Słowa Wcielonego, jedyne go Pasterza swego ludu, oraz do Misterium Paschalnego (rozdz. I). Następnie autor przedstawia, w jaki sposób ta pasterska troska Chrystusa realizuje się konkretnie i ontologicznie w Kościele i przez Kościół, będący sakramentem Chrystusa w podwójnym wymiarze: sakramentem Chrystusa Pasterza – źródła zbawienia oraz sakramentem Chrystusa jednoczącego w sobie zbawioną ludzkość. Te dwa aspekty odpowiadają w istocie dwom rzeczywistościom, które Sobór Watykański II wyprowadził z jednego kapłaństwa Chrystusowego: królewskiemu kapłaństwu ochrzczonych i kapłaństwu urzędowemu (rozdz. II).

W części II: „Duszpasterskie wymiary kapłaństwa ochrzczonych: lud prorocki, królewski i kapłański”, po ukazaniu, że potrójność kapłaństwa ochrzczonych wywodzi się z antropologicznej struktury stosunków osób (rozdz. I), autor analizuje każdy z trzech wymiarów: prorocki, królewski i kapłańsko-kultowy (rozdz. II, III, IV), próbując znaleźć odniesienia do każdego z nich w dokumentach soborowych. Dzięki temu pragnie umożliwić czytelnikowi lepsze zrozumienie sakramentalnego wymiaru każdej z tych funkcji.

W części III: „Duszpasterskie wymiary posług osób wyświęconych w służbie wspólnoty eklezjalnej”, w trzech rozdziałach powraca do wspomnianych wyżej wymiarów (prorockiego, królewskiego i kapłańsko-kultowego), aby wykazać, że te trzy aspekty stanowiące istotę Kościoła-sakramentu wymagają także innego, urzędowego wymiaru, który jest również sakramentalny. Koncentrując się przede wszystkim na sakramentalności urzędu biskupa, autor próbuje wskazać, w jaki sposób kapłaństwo urzędowe mogłoby i powinno odzyskać pełniejszą pasterską autentyczność.

Część IV jest zatytułowana: „Życie pasterskie wspólnoty chrześcijańskiej: szkic i propozycje”. Piszący wychodzi z założenia, iż nawet jeśli nie możemy zaproponować dziś wyczerpującej syntezy duszpasterskiego wymiaru istoty, życia i działania Kościoła, to jednak warto pokusić się o naszkicowanie życia duszpasterskiego konkretnej wspólnoty kościelnej w jej klasycznej postaci wspólnoty parafialnej. Dlatego też w tej części traktatu autor zajmuje się tematami, które – z jego punktu widzenia – wyznaczają strukturę konkretnego życia wspólnoty chrześcijańskiej: wspólnota kościelna jako lud wierzących (rozdz. I); jako lud rozmodlony (rozdz. II); jako lud sprawujący sakramenty Chrystusa zmartwychwstałego (rozdz. III); jako lud – świadek Bożego przebaczenia pośród zła, cierpienia, śmierci i grzechu (rozdz. IV); jako lud, który dostrzega życie Boże w życiu ludzi, czyli duszpasterstwo rodzin (rozdz. V);

jako lud sług, świadków miłosierdzia Bożego (rozdz. VI); jako lud powołany do głoszenia cudów Bożego zbawienia (rozdz. VII).

Całość pracy wieńczy zakończenie oraz indeks osobowy.

Ks. Bogdan Biela

Ks. Jan Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży. Studium pastoralne*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej, Lublin 2001, ss. 432, ISBN 83-87143-93-6.

Przedmiot zainteresowania ks. Jana Przybyłowskiego zawiera się w tytule jego rozprawy habilitacyjnej „Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży”. Autor przeprowadza w niej refleksję pastoralną nad możliwością odnowy i rozwoju duszpasterstwa młodzieży w korelacji z nową ewangelizacją.

W rozprawie – składającej się z czterech rozdziałów – zostały uwzględnione trzy etapy postępowania badawczego stosowanego w teologii pastoralnej: kryteriologiczny, socjologiczny i prakseologiczny. Rozdział pierwszy – kryteriologiczny – zajmuje się ustaleniem fundamentalnych zasad nowej ewangelizacji i duszpasterstwa młodzieży z ukierunkowaniem na wychowanie chrześcijańskie. W rozdziale drugim – obejmującym etap socjologiczny – autor ukazuje przemiany w środowisku młodzieżowym, decydujące o kierunkach rozwoju nowej ewangelizacji i duszpasterstwa młodzieży. Na stan środowiska młodzieżowego mają wpływ przede wszystkim procesy społeczno-kulturowe i religijne (par. 1), które z jednej strony zagrażają integralnemu dojrzewaniu młodzieży (par. 2), a z drugiej strony, poprzez wartości ugruntowane w procesie wychowania, umożliwiają zachowanie godności człowieka i humanizację życia (par. 3). Na podstawie teologicznej interpretacji procesów religijnych i społeczno-kulturowych zachodzących w młodym pokoleniu w rozdziale trzecim autor określa cele i zadania nowej ewangelizacji i duszpasterstwa młodzieży. Wyróżnia tu autoewangelizację, pozwalającą odkryć młodemu człowiekowi jego tożsamość i stać się nowym stworzeniem (par. 1).

Ewangelizacja może dokonać się tylko w Kościele, gdyż każdy chrześcijanin należy do Ciała Chrystusa. W budowanie wspólnoty kościelnej włączają się także wszelkie grupy, ruchy, stowarzyszenia, instytucje, organizacje religijno-kościelne, mające jako cel nadrzędny dojrzałość religijną i egzystencjalną członków Kościoła, do której ma prowadzić nowa ewangelizacja (par. 2). W świetle nowej ewangelizacji w duszpasterstwie wyraźniej dostrzega się potrzebę odnowy życia religijnego młodego pokolenia w oparciu o życiowe walory wartości ewangelicznych, przy uwzględ-